

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.Л.ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

Протокол 26.06.2024 № 6

Голова вченої ради

чл.-кор. НАМН України, професор

Олександр ТОЛСТАНОВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН І ПРОГРАМА

циклу тематичного удосконалення

«Медико-психологічний супровід дітей та підлітків з психічними і поведінковими розладами з використанням керівництва mhGAP»

Тривалість – 45 годин (1,5 кредита ЄКТС)

Тренінговий центр впровадження компетентнісного підходу в загальній лікарській практиці Навчально-виробничого центру симуляційних методів навчання імені Андрія Ткаченка

Кафедра сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги

ПОГОДЖЕНО

Рішення вченої ради
медичного факультету

Протокол 05.06.24 № 06

Голова вченої ради медичного
факультету

Ольга ПРОЦЮК

НАВАРЯЛЬНИЙ ПЛАН І ПРОГРАМА

навчально-методичного удосконалення

і підвищення кваліфікації викладачів та студентів
«Медично-психологічний супровід дітей та підлітків з психічними
поведінковими розладами з використанням керівництва «МБАР»

Тривалість – 42 години (1,2 кредитів ЄКТС)

Тривалість в години в межах компетентнісного підходу в зазначеній
лікарській практиці Навчально-методичного центру спеціалізації методів
навчання імені Анатолія Ткаченка

Кафедра сімейної медицини та медичної психології і психіатрії

СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ:

Матвієць Людмила	<p>Доцент тренінгового центру впровадження компетентнісного підходу в загальній лікарській практиці Навчально-виробничого центру симуляційних методів навчання імені Андрія Ткаченка, к.мед.н. доцент.</p> <p>Доцент кафедри сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги Національного університету охорони здоров'я України ім. П.Л.Шупика, к.мед.н., доцент.</p>
Кухарська Наталія	<p>Асистент тренінгового центру впровадження компетентнісного підходу в загальній лікарській практиці Навчально-виробничого центру симуляційних методів навчання імені Андрія Ткаченка, к.мед.н..</p> <p>Асистент кафедри сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги Національного університету охорони здоров'я України ім. П.Л.Шупика, к.мед.н.</p>

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма циклу тематичного удосконалення «**Медико-психологічний супровід дітей та підлітків з психічними і поведінковими розладами з використанням керівництва mhGAP**» призначена для лікарів: загальної практики - сімейних лікарів, педіатрів, лікарів з медицини невідкладних станів, лікарів фізичної та реабілітаційної медицини.

Цикл проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в НУОЗ України імені П.Л. Шупика з урахуванням вимог постанови Кабміну від 14.07.2021 № 725 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників», наказу МОЗ України від 22.06.2021 № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію», зареєстрованого в Мін'юсті 17.08.2021 за № 1081/36703 (із змінами та доповненнями), наказу МОЗ України від 18.08.2021 № 1751 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 22.07.1993 № 166», зареєстрованого в Мін'юсті 09.11.2021 за № 1467/37089, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабміну від 21.08.2019 № 800, (із змінами та доповненнями), наказу МОЗ України від 22.02.2019 № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів», зареєстрованого в Мін'юсті 25.03.2019 за № 293/33264, (із змінами та доповненнями) та інших нормативних документів, що регламентують підготовку фахівців галузі знань «Охорона здоров'я» на післядипломному етапі.

Мета циклу — удосконалення теоретичних знань та практичної підготовки, формування, оновлення, поглиблення ключових професійних компетентностей, а також отримання нових актуальних знань щодо психічного здоров'я, зокрема порушень розвитку, поведінкових розладів та емоційних розладів у дітей та підлітків в загальній лікарській практиці, необхідних для професійної діяльності слухачів відповідно до вимог системи якості підготовки кадрів для сфери охорони здоров'я, ознайомлення з новітніми досягненнями в галузі тощо.

Цикл тематичного удосконалення передбачає розгляд розділів:

1. Основні принципи допомоги та клінічної практики відповідно до керівництва mhGAP для ведення дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

2. Діагностика дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів: оцінка усіх сфер, а саме, рухової, когнітивної, соціальної, комунікаційної та адаптаційної, ведення та подальший супровід відповідно до керівництва mhGAP на первинному рівні медичної допомоги.
3. Поширені прояви дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів.
4. Немедикаментозне лікування дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів - психосоціальні втручання.
5. Подальший супровід пацієнтів з дитячими та підлітковими психічними і поведінковими розладами.

Програма охоплює обсяг як теоретичних, так і практично-прикладних знань, вмінь і навичок, необхідних лікарям: загальної практики - сімейним лікарям, педіатрам, лікарям з медицини невідкладних станів, лікарям фізичної та реабілітаційної медицини.

У навчальному плані циклу зазначено контингент слухачів, тривалість їх навчання, розподіл годин, відведених на вивчення розділів навчальної програми. У разі необхідності, враховуючи базовий рівень знань слухачів, кафедра може вносити корективи та доповнення до навчальних годин, які регламентовані навчальними планами, в межах 15 % від загального обсягу часу.

Навчальний план та програма циклу тематичного удосконалення доповнені переліком питань до підсумкового іспиту, переліком практичних навичок, списком рекомендованих джерел.

Для виконання цієї програми під час навчання передбачено такі види навчальних занять: лекції, практичні заняття, різні види семінарських занять, а також самостійну роботу слухачів.

Проміжний контроль знань здійснюється за рахунок годин, передбачених на семінарські заняття.

Для визначення рівня засвоєння програми циклу тематичного удосконалення передбачено підсумковий іспит (2 години), який складається з тестування; оцінки практичних навичок в симуляційних умовах (в симуляційних центрах, на манекенах тощо), якщо програма навчання передбачала вдосконалення або набуття практичних навичок; вирішення клінічних завдань.

Слухачам, які виконали програму і успішно склали іспит, видається посвідчення про проходження циклу встановленого зразка.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ «МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМИ І ПОВЕДІНКОВИМИ РОЗЛАДАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ КЕРІВНИЦТВА mhGAP»

Тривалість: 45 годин (1,5 кредити ЄКТС)

Контингент - лікарі: загальної практики - сімейні лікарі, педіатри, лікарі з медицини невідкладних станів, лікарі фізичної та реабілітаційної медицини.

Код	Назва розділу	Кількість навчальних годин				
		Лекції	Семін. заняття	Практ. заняття	Самос. робота	Разом год./кред.
1	2	3	4	5	6	7
	Тестовий вхідний контроль рівня знань		1			1/0,03
1.0	Основні принципи допомоги та клінічної практики відповідно до керівництва mhGAP для ведення дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.	2	3	4	2	11/0,37
2.0	Діагностика дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів: оцінка усіх сфер: рухової, когнітивної, соціальної, комунікаційної та адаптаційної, ведення та подальший супровід відповідно до керівництва	-	2	4	2	8/0,27

	mhGAP на первинному рівні медичної допомоги.					
3.0	Поширені прояви дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів: -розлади розвитку -поведінкові розлади -емоційні розлади	2		6	2	10/0,33
4.0	Немедикаментозне лікування дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів - психосоціальні втручання		2	5		7/0,23
5.0	Подальший супровід пацієнтів з дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів			6		6/0,2
	Іспит		2			2/0,07
	Всього:	4	10	25	6	45/1,5

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
УДОСКОНАЛЕННЯ «МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ
ТА ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМИ І ПОВЕДІНКОВИМИ РОЗЛАДАМИ З
ВИКОРИСТАННЯМ КЕРІВНИЦТВА mhGAP»**

Код		Назва розділу, теми
Розділ	Тема	
1	2	3
1.		Основні принципи допомоги та клінічної практики відповідно до керівництва mhGAP для ведення у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.
1.	1.	1. Загальні принципи використання ефективних навичок комунікації: - створити середовище, яке сприяє відкритій комунікації - вміти залучити пацієнта до комунікації - вміти вислуховувати пацієнта - ставитися до дитини та її піклувальників дружньо, з повагою, без осуду - використовувати належні вербальні навички комунікації - уміти реагувати чутливо у ситуаціях, коли особа ділиться з вами своїм важким досвідом (про сексуальне чи фізичне насильство або самоушкодження). 2. Забезпечення поваги і гідності.
1.	2.	Основи клінічної практики у сфері психічного здоров'я: - оцінка стану фізичного здоров'я - ведення стану фізичного здоров'я - проведення оцінки наявності ПНПР-розладів.
1.	3.	Ведення ПНПР-розладів: - розробка плану лікування спільно з батьками\піклувальниками та, при можливості, дитиною\підлітком - психосоціальні втручання - скерування до фахівців з психічного здоров'я вторинного рівня
1.	4.	Загальні принципи подальшого супроводу.

2.		Діагностика дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів: оцінка усіх сфер: рухової, когнітивної, соціальної, комунікаційної та адаптаційної, ведення та подальший супровід відповідно до керівництва mhGAP на первинному рівні медичної допомоги.
2.	1.	Алгоритм оцінки пацієнта на наявність проблем із розвитком.
2.	2.	Алгоритм оцінки пацієнта на наявність проблем з увагою або наявність гіперактивності
2.	3.	Алгоритм оцінки пацієнта на наявність проблем з емоціями. У підлітків наявність депресії, самоушкодження, суїцидальних намірів і дій.
2.	4.	Алгоритм оцінки домашнього та шкільного середовища. Ознаки, які вказують на насильство над дитиною.
3.		Немедикаментозне лікування дитячих та підліткових психічних і поведінкових розладів - психосоціальні втручання.
3.	1.	Рекомендації із забезпечення добробуту та функціонування дітей\підлітків
3.	2.	Психоосвіта для особи та її батьків\піклувальників та поради щодо виховання
3.	3.	Підтримка і захист прав та гідності дитини та її родини
3.	4.	Посилення функціонування у повсякденній діяльності та у житті спільноти. Налагодження контакту з учителями та іншим персоналом школи
3.	4.	Короткотривала психологічна допомога: Пакет ВООЗ для тренінгу з навичок батьківства для піклувальників дітей із затримкою\порушеннями розвитку
5.		Подальший супровід пацієнтів з дитячими та підлітковими психічними і поведінковими розладами
5.	1.	Моніторинг оцінок щодо зміни стану пацієнта
5.	2.	Надання своєчасної невідкладної медичної допомоги при виникненні станів, що загрожують життю.
5.	3.	Психологічна підтримка членів родини та/або законних представників, та/або осіб, які здійснюють догляд за пацієнтом.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК
ДЛЯ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
УДОСКОНАЛЕННЯ «МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ
ТА ПІДЛІТКІВ З ПСИХІЧНИМИ І ПОВЕДІНКОВИМИ РОЗЛАДАМИ З
ВИКОРИСТАННЯМ КЕРІВНИЦТВА mhGAP»

№ з/п	Назва практичної навички
1.	Провести оцінку на наявність проблем із емоціями , у підлітків провести оцінку на наявність депресії за керівництвом ВООЗ mhGAP.
2.	Провести діагностику на наявність проблем із розвитком відповідно віку пацієнта.
3.	Провести діагностику на наявність проблем із увагою або наявність гіперактивності.
4.	Розробити план ведення та подальший супровід пацієнта із розладом поведінки відповідно до керівництва mhGAP на первинному рівні медичної допомоги.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ
ДЛЯ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
«МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З
ПСИХІЧНИМИ І ПОВЕДІНКОВИМИ РОЗЛАДАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ
КЕРІВНИЦТВА mhGAP»**

1. Які основні положення закону України «Про психіатричну допомогу» треба знати фахівцям загальної лікарської практики?
2. Яким нормативно-правовим актом регулюється надання медичної допомоги при депресивних розладах?
3. Що включає в себе керівництво ВООЗ mhGAP?
4. Для кого розроблено керівництво ВООЗ mhGAP?
5. Які розлади розвитку характерні для віку від немовлят до 5 років?
6. Які розлади розвитку характерні для віку від немовлят до 5 років?
7. Які розлади розвитку характерні для дітей 6-12 років?
8. Які розлади розвитку характерні для підлітків?
9. Які поведінкові розлади у дітей та підлітків ви знаєте?
10. Що відноситься до основних емоційних розладів у дітей до 5 річного віку?
11. Які емоційні розлади характерні для дітей раннього віку (до 5 років)?
12. Які емоційні розлади характерні для дітей середнього віку (6-12 років)?
13. Які емоційні розлади характерні для підлітків?
14. Які особливості діагностики депресії у дітей і підлітків?
15. Що таке мотиваційне інтерв'ю?
16. Для чого використовуються елементи когнітивно-поведінкової терапії ?
17. Що входить до складу психоосвітніх заходів?
18. Які принципи консультування застосовуються керівництвом ВООЗ mhGAP?
19. Чому керівництво mhGAP не рекомендує призначення антидепресантів дітям?
20. Проведіть оцінку наявності порушень зору та \або слуху.

21. Які препарати для лікування серцево-судинних та ревматичних захворювань можуть викликати депресивні порушення?
22. Яка руйнівна або складна поведінка є характерною для віку 18 місяців-5 років?
23. Які препарати для лікування захворювання органів дихання, органів травлення, сечостатевої системи можуть викликати депресивні порушення?
24. Яка руйнівна або складна поведінка є характерною для середнього віку та підлітків?
25. Які страхи і тривоги у дітей та підлітків є характерними для певних вікових груп дітей?
26. Які попереджувальні ознаки, які вказують на насильство над дитиною?
27. Під час оцінки було виявлено, що дитина страждає від жорстокого поводження. Оцініть їх поточний вплив та ризики для дитини\підлітка.
28. Надайте рекомендації батькам у випадку затримки\розладу розвитку.
29. Проведіть оцінку на наявність депресії у підлітка.
30. Які соматичні хвороби можуть нагадувати симптоми ПНПрозладів?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Керівництво mhGAP для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я. Копенгаген: Всесвітня організація охорони здоров'я, Європейське регіональне бюро; 2020 р. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
2. Посібник mhGAP з надання допомоги за гуманітарних надзвичайних станів (mhGAP-ГУМ). Копенгаген: Всесвітня організація охорони здоров'я, Європейське регіональне бюро; 2016.
3. Інструменти mhGAP для громади Програма дій із подолання прогалин у сфері психічного здоров'я ВООЗ (mhGAP). 2019.
4. Наказ МОЗ України від 25.12.2014 № 1003 "Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при депресії" Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги (УКПМД) «Депресія (легкий, помірний, тяжкий депресивні епізоди без соматичного синдрому або з соматичним синдромом, рекурентний депресивний розлад, дистимія».
5. Інформаційна записка. Аспекти психічного здоров'я та психосоціальної підтримки під час спалаху COVID-19. Референтна група МПК із ПЗПСП в умовах надзвичайної ситуації (Inter-Agency Standing Committee), Лютий 2020.

Допоміжна література

1. Програма “Здорове мислення” для попередження перинатальної депресії. THINKING HEALTHY. A manual for psychosocial management of perinatal depression. WHO generic field-trial version 1,0. 2015.
посилання: http://www.who.int/mental_health/maternal-child/thinking_healthy/en

2. Miller William R. (William Richard). Motivational interviewing : helping people change / by William R. Miller and Stephen Rollnick.—3rd ed. 662 p.

ISBN 978-1-60918-227-4

Інформаційні ресурси

1. Psychological First Aid (Перша психологічна допомога)

https://www.who.int/mental_health/publications/guide_field_workers/en/

Управління проблемами Плюс (УП+) («Problem Management Plus»), посилання:

http://www.who.int/mental_health/emergencies/problem_management_plus/en/

2. Посібник «Групова міжособистісна терапія (MOT) при депресії» («Group Interpersonal Therapy (IPT) for Depression»),

Посилання: http://www.who.int/mental_health/mhgap/interpersonal_therapy/en